

Luister

Over het boek

Auteur: Sacha Bronwasser

Uitgeverij: AmlolAnthos

Over de maker

Sacha Bronwasser is schrijver, spreker, kunsthistoricus en curator, in wisselende volgorde. Maar het schrijven staat meestal voorop. “Luister” is haar tweede roman en stond op de longlist voor ‘de Boon 2024’.

Kunst is een belangrijke constante in haar werk. Ze was twintig jaar freelance kunstcriticus voor De Volkskrant en schrijft en spreekt nog steeds over kunst voor diverse media en opdrachtgevers.

Bron: <https://sachabronwasser.nl/biografie/>

Korte inhoud

Luister overspant drie periodes in de recente geschiedenis van Parijs. De stad wordt geteisterd door aanslagen. Philippe en zijn gezin staan centraal in het lange verhaal. Het verhaal zelf wordt verteld door Marie, één van de au-pairs in het gezin van Philippe.

1. HET VERHAAL

1.1. Titel

→ Vind je “Luister” een passende titel? Waar verwijst de titel volgens jou naar?

Er zijn regelmatig verwijzingen naar ‘luisteren’ in de tekst.

– “Je zult er even de tijd voor moeten nemen. Luister.” (p.8)

→ Wie moet er luisteren? (Flo moet luisteren naar het verhaal van Marie.)

→ Op welke manier moet er geluisterd worden? (Marie heeft haar verhaal opgenomen op tapes omdat Flo blind geworden is als gevolg van een aanslag.)

– “Hij moet luisteren, er is geen andere optie, hij moet luisteren, hij kan de koers van wat te gebeuren staat niet veranderen, de tijd rimpelt nu als een lap stof die bij elkaar gepakt wordt, alles wat hij kan doen is luisteren om erger te voorkomen.” (p.53)

→ Wat zou een alternatieve titel kunnen zijn?

‘Kijken’ komt ook regelmatig aan bod.

– Flo verliest haar zicht tijdens de aanslag.

– “Het zijn de laatste twee beelden ooit die je nog zo scherp, zo helder, zo duidelijk en mooi, met al die precies van elkaar gescheiden kleuren, zult zien. Een harde knal, een witte flits en een massieve luchtverplaatsing maken daar een einde aan.” (p.248)

– “Op die plek verlies jij je ogen, jouw belangrijkste zintuig.” (p.250)

– “De boeken komen zonder bijsluiter, je zegt me niet wat ik ervan moet denken. Ik moet kijken.” (p.130) (zie ook 2.2 Fotografie)

- **OPDRACHT:** voer in groep de opdracht uit die Marie tijdens een les van Flo doet.
  - “Er is een verschil tussen kijken en zien.” (p.6)
  - “Je (FLO) vroeg ons om een kwartier onze ogen te laten reizen en in gedachten alles een naam te geven. Pas na dat kwartier mochten we dingen noteren; het was een kinderlijk eenvoudige oefening.” (p.6)
- De allerlaatste zin van het boek is “Het is gezien, het is verteld, en nu bestaat het.” (p.254)
  - Wat vind je van deze zin? Filosofer hier even over. Bestaat er pas iets als er iemand getuige is? cfr. als een boom in het bos valt zonder getuige, maakt deze dan geluid?
https://nl.wikipedia.org/wiki/Als_een_boom_in_een_bos_omvalt_...

1.2. Personages

Marie is de verteller, maar ze vertelt niet alleen haar verhaal. Het enige karakter dat in alle aspecten van het verhaal zit, is Philippe.

→ Welk personage was volgens jou het hoofdpersonage?

- Philippe Lambert
  - de jongste van vier kinderen.
  - Geboren februari 1954
  - Hij voelt onheil aankomen. Zo was hij al enkele dagen voor het overlijden van zijn grootmoeder onrustig. Hij was 13 jaar.
  - Na een gesprek met zijn vader vermande hij zich. Hij stopte zijn angsten ver weg in zijn geest.
  - Getrouwd met Laurence Duclos
  - In 1983 wordt zijn eerste zoon, Nicolas, geboren
  - In 1988 wordt zijn tweede zoon, Louis, geboren
- Laurence Duclos
  - Stewardess
  - Echtgenote van Philippe
  - Moeder van Nicolas en Louis
- Eloïse Schiller
  - 17 jaar
  - van Duitse afkomst
  - 4de au-pair van het gezin Lambert
  - Het verhaal van Eloïse

Als Philippe voor de eerste keer Eloïse ontmoet zakt hij in elkaar.

De angst is terug. Eloïse is de oorzaak. Hij begint haar in het oog te houden. Hij achtervolgt haar van haar verblijf tot aan zijn huis, tot aan de school van zijn zoon, ...

Hij wil elk moment van de dag bij haar in de buurt zijn, maar walgt er tegelijkertijd van. Het is geen lust. Hij voelt zich smoezelig. Hij is bang.

Door alle aanslagen in Parijs beslist Laurence om een tijdje thuis te blijven. Heel veel vluchten zijn geschrapt. Hierdoor krijgt Eloïse vrijaf.

Ze neemt de metro en gaat naar een straatmuzikant waar ze eerder een telefoonnummer van heeft gekregen. Philippe volgt haar vanop een afstand.

Eloïse gaat mee met de muzikant, Jean, naar een café en daarna naar zijn appartement. Ze geniet van de aandacht, maar alles gaat heel snel. Wanneer Eloïse terug buitenkomt is ze verward, traag, ze heeft gehuild en ziet er niet goed uit. Philippe weet niet wat er gebeurd is. Hij heeft het gevoel dat hij gefaald heeft en blijft Eloïse volgen. Eloïse gaat naar het warenhuis Tati waar ze onderbroeken koopt. Wanneer ze buiten komt, staat ze besluiteloos aan een licht. Philippe is angstig geworden en roept naar haar. Hij loopt naar haar en werpt zich op haar. Dan gaat er een bom af.

Beide overleven. Eloïse is er fysiek slecht aan toe.

Philippe is nadien niet meer dezelfde. Drie jaar later start Marie als au-pair bij Philippe. Ondertussen is Louis geboren en wonen ze in een piepklein appartement.

- Marie

- Van Nederlandse afkomst
- 19 jaar in 1987
- Het verhaal van Marie

Marie komt in Parijs aan op 18 augustus 1989. In Parijs start ze met een soort van dagboek. Woorden op losse papieren. Alles houdt ze bij en alles verhuist de rest van haar leven mee. De papieren zijn later haar bron om Flo haar verhaal te vertellen.

Wanneer Marie Flo ontmoet is ze geveleid door de aandacht die ze krijgt. Flo overlaadt Marie met aandacht. Het is een relatie van aantrekken en afstoten. Flo begint Marie te manipuleren zonder dat deze het doorheeft. Marie begint te vermageren, zich anders te kleden, ze laat haar haar groeien, ze laat zich M. noemen...

Af en toe neemt Flo foto's van haar. Maar ze doet nog veel meer: geheime filmpjes, opnames van gesprekken... Wanneer Flo haar grote project 'the making of M.' publiek maakt, is Marie beschaamd. Ze vlucht naar Parijs en start als au-pair bij Philippe en zijn gezin.

In Parijs leert Marie gaandeweg de taal en de cultuur. Later, wanneer ze terug in Nederland is, gaat ze voor een onderwijsakte, docent Frans.

Tijdens een gesprek vertelt Philippe dat hij voelt dat er omheen Marie vanalles gaat gebeuren. Wat weet hij niet, maar wel dat ze moet uitkijken voor vrijdag de dertiende.

- Flo / Florence

- Docente 'narratieve technieken' in de opleiding die Marie volgt
- is 10 jaar ouder dan Marie
- uitgegeven werken (fotoseries): "Het boek Saul" (1983), "Dagen met Doreen" (1985), "The making of M." (1989)
- Het verhaal van Flo

In het najaar van 2015 wordt Marie uitgenodigd voor een fotobeurs in Parijs. Er komt een herdruk van "the making of M.". Het is vrijdag 13 november 2015. Marie wijst de uitnodiging af.

Flo is op deze dag onderweg naar Parijs. Ze gaat naar brasserie Comptoir Voltaire en zit op het overdekte terras. Op deze dag is er een grote aanslag in Parijs.

Ze verliest haar zicht.

1.3. Tijd

Indeling van het boek / verhaal:

- Parijs, september 2021
- Het verhaal van Philippe - 1986
- Het verhaal van Marie - 1989
- Flo en M. - 1987 - 1989
- Marie, Philippe - 1989 - 1990
- Het verhaal van Flo - 2015

---

2. VERWERKING

2.1. Aanslagen Parijs

Het verhaal speelt zich af tijdens een woelige periode in Parijs. Er zijn verschillende aanslagen.

Heel het verhaal is doorspekt met oplijstingen van aanslagen.

→ Vond je deze oplijstingen een meerwaarde voor het verhaal? Droeg het bij aan de spanning / beklemming van het verhaal? Of was het gewoon maar dat; een oplijsting.

2.2. Fotografie

Flo overlaadt Marie met fotoboeken. De boeken hebben uitgesproken onderwerpen. Marie vraagt zich niet af of andere studenten ook zoveel aandacht en boeken van Flo krijgen.

- “De boeken komen zonder bijsluiter, je zegt me niet wat ik ervan moet denken. Ik moet kijken.” (p.130)

Opgepast! Er zijn foto's bij die als aanstootgevend kunnen ervaren worden. In “Luister” worden ze beschreven, maar beeld kan harder binnenkomen.

- Fotoboek Horst P. Horst <https://www.artnet.com/artists/horst-p-horst/>
  - Erwin Olaf <https://www.erwinolaf.com/art>
  - Sentimental Journey van Japanner Nobuyoshi Araki <https://www.artnet.com/artists/nobuyoshi-araki/>
  - Jungle Fever van Jean-Paul Goude <https://www.jeanpaulgoude.com/en/about>
  - Een liefdesgeschiedenis in Saint-Germain-des-Prés van Ed van der Elsen <https://www.edvanderelsken.nl/>
  - Cindy Sherman <https://www.moma.org/artists/5392>
- Ken je deze namen? Heb je iets opgezocht na het lezen van “Luister”?
- Bekijk samen enkele foto's. Bespreek ze. Wat voel je bij deze beelden? Kan je je inleven in Marie terwijl zij / jij deze beelden bekijkt?
- “Bij Cindy Sherman begint je fotherapie aan te slaan. Daar houd ik van zodra ik het opensla, liefst wil ik het boek houden.” (p.131)
- Deel jij op social media foto's van je eten? Hoe ziet het er dan uit? Probeer eens een foto te maken zoals Marie.
- “Ik begin maaltijden te fotograferen, het eerste project waar op de opleiding met enig enthousiasme op gereageerd wordt. Ik ga op een keukenstoel staan en fotografeer mijn zorgvuldig gearrangeerde borden ... “ (p.153).

3. VERDER LEZEN

- Zeg iets! / Reine De Pelseneer (De Eenhoorn, 2018) over de aanslagen in Brussel en Zaventem
[Zeg iets! | Boekenzoeker](#)

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.